Pripravila: IVANA STAMEJČIČ

BARBARA GREGURIČ SILIČ

»Pri fotografiranju je pot pomembnejša od končnega cilja, a če hodiš po pravi poti, tudi cilj ne izostane,« pravi **Barbara Gregurič Silič** (1975).

Njeno ustvarjanje je razpeto med dokumentarno ulično in inscenirano fotografijo, kjer prevladujejo portreti otrok. »Portretiranje otrok je večinoma zahtevnejše od navadnega portretiranja odraslih ... Za doživet portret niso dovolj le vešče podana topografija obraza in dodatki, ampak spretnost umetniškega fotografa, da pronicljivo prodre v otrokovo psiho, se znajde v posrečeni združitvi psihe in forme ter ustvari portret, ki ne prepriča samo kritičnega očesa, ampak prevzame tudi laičnega ljubitelja umetnosti,« njen slog predstavlja umetnostna zgodovinarka, likovna kritičarka in dobra poznavalka njenega dela Tatjana Pregl Kobe.

Kolekcijo 30 fotografij, s katero si je lani pri Fotografski zvezi Slovenije prislužila naziv mojstrica fotografije, si obiskovalci trenutno lahko ogledajo v Mariboru. *Podobe otrok v času* so na ogled v galeriji RRRudolf vse do 10. marca, in kljub temu, da je to že sedma samostojna razstava, je zanjo nekaj posebnega. »Prvič razstavljam v rodnem Mariboru,« se nasmeje in Štajerko v njej prepoznaš po nekaj besedah, čeprav je že več kot pol življenja doma v Ljubljani. Podobno, kot jo je razveselilo to vabilo, so jo ob uvrstitvi med mojstre fotografije z naročjem vrtnic presenetili tudi lastniki in sodelavci v podjetju Dr. Gorkič. A to ni bil le enkraten dogodek, fotografsko pot mikrobiologinje, ki zadnja leta opravlja delo poslovne direktorice, redno spremljajo in z njo delijo navdušenje ob vseh fotografskih uspehih. Pravi, da si brez podpore družine in prijateljev takšne poti in rasti niti v sanjah ne bi predstavljala.

Lani ste prejeli naziva mojstrica fotografije FZS in mednarodni naziv EFIAP, ki vam kot fotografinji gotovo veliko pomenita, kajne?

Počaščena sem, da je umetniški svet FZS pozitivno ocenil mojo kolekcijo fotografij in mi podelil naziv mojstrica fotografije, hvaležna sem zanj. Ko sem leta 2015 postala kandidatka za mojstrico fotografije, nisem niti pomislila, da bom šla še naprej, da bom sposobna nadgradnje v tej fotografsko zahtevni zvrsti otroških portretov. Prepričana sem bila, da je to dovolj. A sčasoma se človek vpraša, zakaj pa vendarle ne. Korak za korakom, človek zori in napreduje.

V odhajanju, Ljubljana, maja 2019

Violinistka, Park Brdo pri Kranju, aprila 2019

Po podatkih FZS je med 54 prejemniki mojstrskega naziva le šest mojstric, čeprav se v Sloveniji s fotografijo ukvarja veliko žensk. Zakaj je tako?

Veliko nazivov je bilo podeljenih še v analognih časih, ko se je s fotografijo (po moji oceni tudi zaradi pomanjkanja tehničnih znanj) ukvarjalo občutno manj žensk. Med mojstri iz tistega časa so številni naravoslovci in tehnični strokovnjaki, prihajajo torej s področij, ki ženskam tudi poklicno niso bila blizu. V digitalni dobi se fotografiji posveča vse več žensk, in ker trendi kažejo njihovo uspešnost na natečajih, sem prepričana, da se bo to kmalu pokazalo tudi v porastu prejemnic naziva mojstrica fotografije.

S fotografijo se intenzivno ukvarjate manj kot desetletje, začeli ste precej pozno. Zakaj? Je morda vendarle obujena ljubezen iz otroštva, mladosti?

Fotografija zame res ni bila nekaj povsem novega. Iz otroštva v Dogošah pri Mariboru se spomnim, da sta moj dedek in oče veliko fotografirala, in doma smo imeli ogromno družinskih fotografij. Na vasi to ni bilo precej pogosto. Vedno me je fasciniralo pregledovanje starih posnetkov; fotografij in videov. Tudi sama sem kupila analogni fotoaparat, a po koncu študija je zaradi družinskih obveznosti ta ljubezen za kratek čas zamrla. Po rojstvu tretjega otroka, hčerke Zale, pa sem potrebovala odklop od družinskih in službenih obveznosti. Prav v fotografiji sem našla konjiček, ki vključuje družino in mi po drugi strani ponuja možnost notranje izpopolnitve. Aparat me je spremljal na družinskih sprehodih in izletih, začetki so bili v dokumentiranju našega skupnega življenja, hkrati pa se mi je ob pogledu skozi objektiv odprl lasten notranji svet, in ne da bi izključila družino, sem lahko naredila veliko zase.

Čeprav ste osnovno fotografsko znanje že imeli, ste se septembra 2011 vpisali na tečaj. Zakaj?

Digitalne tehnologije nisem poznala in potrebovala sem tehnična znanja. Prav na tečaju sem ugotovila, da mi znanje grafičnega oblikovanja, ki sem ga pridobila v službi,

»Fotografiranje mi daje neverjetno energijo. Ob nastajanju fotografije – pri čemer mislim na čas od prvih zamisli, oblikovanja scenarija in priprave do izvedbe – dobim neverjetno moč. Ko pa je enkrat na velikem formatu in ne več le v digitalnem zapisu, to prinaša izjemno osebno zadovoljstvo, ki ga delim s svojo družino in bližnjimi. Sreča in veselje, skratka.«

Modre oči, Ljubljana, marca 2018

Na pomolu, Draga pri Igu, septembra 2018

precej koristi in da so osnovne zakonitosti enake. Sledili so družinski izleti in fotografiranja mojih deklet, zelo hitro pa me je sošolec s fakultete in kolega mikrobiolog Matej Rukavina povabil v Fotoklub Ljubljana.

Izmenjava znanja in izkušenj, druženje … prav to potrebujejo začetniki in na tem tudi temeljijo fotoklubi, kajne?

Na spletu je bilo dostopnih že veliko različnih informacij, fotografij in praktičnih prikazov dela s fotoaparatom; na začetku sem tehnično znanje dograjevala še s knjigami Scotta Kelbyja *Digitalna fotografija*. A vsega tega je bilo preprosto preveč, zanimale so me različne smeri fotografije, časa pa je vedno premalo. Na spletu se zlahka izgubiš v množici podatkov. Odmevi na objavljene fotografije na spletu so bili praviloma pozitivni, vendar premalo konstruktivni. Želela sem si objektivno, konkretno mnenje o svojih fotografijah in tega sem potem res dobila v klubu. Dragocena so bila mnenja starejših kolegov, mojstrov, pa čeprav so bile včasih njihove realne ocene tudi zelo krute. Vedno sem pretehtala njihov odziv, poskušala popraviti tehnične pomanjkljivosti, se nadgraditi, vendar kljub temu vztrajati na svoji poti.

Vam je klub omogočil tudi sodelovanje na prvih razstavah?

Imela sem srečo, da sem kmalu po včlanitvi v klub sodelovala v podporni tehnični ekipi FIAP-ove mednarodne razstave *Portret* v Cankarjevem domu. Kot edina Slovenka sem na njej prejela 3. nagrado in predstavljajte si, kako težko sem molčala, ko med žiriranjem nisem smela povedati, da je nagrajena fotografija moja (eden prvih portretov hčere Anje). Tako sem hitro spoznala ozadje mednarodnih razstav, po drugi strani pa je bila nagrada, ki je res še nisem pričakovala, izjemna motivacija. Morda bi se brez nje moja pot drugače obrnila, bila počasnejša ali bolj ovinkasta. Potrditve človek pač vedno potrebuje.

Med vašimi objavami je precej ulične fotografije, tudi nekaj posnetkov narave, živali in arhitekture, a glavnina so portreti otrok. Zakaj ste se odločili za eno od najtežjih zvrsti fotografije?

Fotografijo sem vse od začetka povezovala z družino, v nasprotju s prvorojencem sta moji dekleti tudi z veseljem pozirali. Odločitev je bila torej preprosta. Vsaka po svoje izstopa s svojim izgledom in energijo. Točno vem, kako ju usmeriti, za kakšen prizor pripraviti in kako se odzoveta. A naj kar takoj vsem tistim, ki mislijo, da je bolj preprosto in lahko fotografirati lastne otroke kot tuje, povem, da to ne drži. Res jih imaš vedno na voljo, vendar niso vedno pripravljeni sodelovati kot modeli. Zame je prednost le v tem, da takoj začutim, ali je fotografija dobra in kdaj ujamem tisti pravi trenutek, pravi izraz in energijo. Pri drugih otrocih poskušam najprej ujeti njihovo energijo bolj od daleč, nevsiljivo, se z njimi »pohecam«, da se lažje sprostijo; včasih mi pri tem kot asistentka pomaga tudi moja Zala … in z leti je to še vedno vsakič nov izziv, vendar rezultat le redko izostane.

Fotografiranje otrok je tudi sicer občutljivo. Kako »pridete« do modelov?

Je kar težko, res. Ker sem začela s svojima dekletoma, imam dovolj velik portfolio njunih posnetkov. Pokažem jih staršem, da dobijo prvi vtis o slogu, idejni zasnovi, pogovorimo se o nekomercialni rabi fotografij za razstave in natečaje. Ker gre v Sloveniji večinoma za otroke ali vnuke prijateljev ali znancev, dovoljenja niso problem. Še posebej zato, ker dobijo fotografije za svoj družinski album in nadaljnjo uporabo. V tujini se udeležujem tudi skupinskih ali individualnih delavnic oz. »masterclassov« z znanimi otroškimi portretnimi fotografinjami (Poljska, Italija), kjer so modeli in dovoljenja za objavo zagotovljeni.

Večina vaših posnetkov je skrbno načrtovanih; vnaprej poiščete primerno lokacijo, poskrbite za kostume. Gledalec dobi vtis, da opazuje delo slikarja, in ne fotografinje …

Zadnja leta je res vedno načrtovano … Projekt si zamislim v glavi, sledijo priprave in izvedba. Za *Jesensko zaspanko* se je ideja rodila že spomladi in potem je bilo do jeseni dovolj časa za temeljit ogled različnih lokacij v različnih obdobjih dneva in pripravo oblačil. Ker so modeli oblečeni v starinska oblačila, ta pogosto iščem in kupim v tujini, tudi prijatelji mi velikokrat odstopijo kakšne kose oblačil iz »babičine omare«. Podobno velja za druge rekvizite in dodatke, ki jih najdem tudi na bolšjih sejmih. Fotografiranje otrok je zahtevno; vse mora biti pripravljeno vnaprej, saj njihova pozornost hitro popusti in v uri ali dveh se tako utrudijo, da ne sledijo več navodilom fotografa.

Še vedno veliko otroških portretov nastane tudi spontano, na lanskem potovanju v Kanado in tudi na vsakodnevnih sprehodih … Imate aparat res vedno s seboj?

Če se le da, ga imam res vedno pri roki. Za to sprotno fotografiranje uporabljam manjšega, brezzrcalnega. A tudi za te družinske fotografije pred objavo poskrbim, da so dobre in tehnično sprejemljive. Ker sem raje za objektivom kot pred njim, je edini problem v tem, da sem redko na družinskih fotografijah. Zato se zadnje čase tudi prepustim toku ter naredim in objavim kak »selfie« za spomin. In to brez moralnega mačka …

Je torej fotografiranje postalo nekaj, brez česar preprosto ne gre več?

Morda se je začelo že na prvem tečaju, ko smo fotografirali med sprehodom po Ljubljani z mojstrom fotografije Oskarjem Karlom Dolencem. Mesto sem takrat skozi objektiv uzrla s popolnoma drugačnimi očmi. Prav verjeti nisem mogla, koliko skritih kotičkov imajo ulice, po katerih dnevno hodimo. Takoj na začetku sem se zavedala, koliko več vidiš s fotoaparatom v rokah. Zato ga nosim s seboj in vedno znova se potrjuje, da z njim vidim drugačne stvari kot drugi v družbi. Je pa seveda tudi za to potreben trening, nekakšno urjenje čutov. In če sta z menoj še hčerki, ju hitro umestim v okolje, takoj vidim priložnost za spontan posnetek. Tako sem tudi iz družinskega dopusta v Kanadi prinesla nekaj izrednih motivov, ki sem jih »ukradla« med obiskom galerije. A vseeno ne škljocam kar vsepovprek, ne maram nepotrebnih posnetkov in ob kasnejšem pregledovanju ugotavljam, da je približno tretjina fotografij ustreznih. Takšnih, da jih mirne duše lahko objavim, izjemne pa pošljem na natečaje in razstave.

Je to varčevanje s posnetki posledica analognih časov?

Ne, nikakor. Bolj tega, da zelo težko pregledam npr. tisoč posnetkov, kaj šele, da

bi jih tudi uredila. Ravno zato že na terenu poskrbim, da bo na računalniku potrebne čim manj obdelave. Naredim kakšen posnetek več zaradi ostrine, morda z drugačnimi nastavitvami, a v osnovi so nastavitve premišljeno izbrane in kompozicija ustrezna, da pozneje tudi porezava skoraj ni potrebna. Na fotografijah je tisto, kar vidim in kar želim pokazati tudi drugim. To je dobro že zato, ker nimam najzmogljivejšega računalnika, zlasti pa je pomembno zaradi časa, ki ga namesto strmenju v ekran lahko posvetim družini. Fotografije so minimalno obdelane, za svoje potrebe dobro obvladam Photoshop in malenkosti na posnetkih so z njim hitro popravljene.

Morda bi fotografsko pot najlažje predstavili prek samostojnih razstav; prva, *Iskrivi pogledi, ujeti trenutki*, s portreti Anje in Zale, sega v leto 2014.

Hčerki sta bili moji edini modelki, zato je bila postavitev razstave kar zahtevna naloga. Da bi se izognila monotonosti, sem se zelo potrudila z drugačnimi postavitvami. Razstava pa je temeljila na kombinaciji ulične fotografije in njunih črno-belih portretov.

Na razstavi *V črno-belem je skrita mavrica* so se Anji in Zali že pridružili drugi modeli …

Razstava je nastala v času, ko sem dvomila, ali sploh znam narediti tehnično ustrezno barvno fotografijo. Imela sem slabšo opremo, aparat je bil osnoven, poleg vsega pa tudi Photoshopa še nisem najbolj obvladala. Odločila sem se torej za črno-bele posnetke, vso barvitost in mavričnost na razstavo pa so prinesli otroci s svojo iskrivostjo, energijo in čustvi, ki mi jih je uspelo ujeti v fotografije.

Otroci iz Ville Emo, Italija, decembra 2016

Nekako prelomna je bila leta 2017 razstava *Otroci iz Ville Emo*, ki je tudi začetek vašega sodelovanja z eno najboljših otroških portretnih fotografinj na svetu, Poljakinjo Magdaleno Berny.

Nikoli nisem fotografirala drugače kot z naravno svetlobo, najraje jo imam. Dodatne luči in bliskavice so za nepredvidljive otroke prej ovira kot pomoč pri zagotavljanju najboljše svetlobe. Ob pregledovanju posnetkov na spletu sta me očarala ruski in poljski slog s svojo romantičnostjo in starinskim pridihom. Ko se je pojavila priložnost za sodelovanje z Bernyjevo in italijansko modno fotografinjo Barbaro Marin v Villi Emo, se ji seveda nisem mogla odreči. Prestižna lokacija z naravno svetlobo, izbranimi oblačili in izrednim izborom kar 14 otroških modelov v starosti 3 do 13 let je bilo nekaj, česar v Sloveniji ne poznamo. Ob tem ne smem pozabiti še na izjemno potrpežljivost otrok in njihovih staršev. Kot da sem dobila torto!

Koliko ste pri delu sploh lahko bili fotografinja, kolikšen delež energije pa vam je pobiralo preseganje jezikovnih ovir, vživljanje v modele in za vsakega med njimi iskanje načinov, kako jih motivirati?

Bilo je kar zanimivo, res. Italijansko ne znam, otroci in starši so bili zelo slabi v angleščini, fotografi smo bili iz različnih držav … Večina otrok je imela že nekaj izkušenj s poziranjem. Najbolj so me skrbeli zelo ambiciozni starši, saj se ob njih otrok težje ali pa sploh ne zmore sprostiti. Nezmožnost medsebojnega komuniciranja odraslih je bila zato prej prednost kot ovira, sporazumevanje z otroki pa je bilo le z nasmehom, gibi in čim bolj nazornimi prikazi želenih poz. Glede na izkušnje z Anjo in Zalo večjih težav res nisem imela, in čeprav ni bilo preprosto, mi je uspelo tudi pri najmlajših ujeti tiste želene iskrice. Po dveh dneh dela sem bila zelo zadovoljna, polna energije in vsega doživetega – a hkrati tudi utrujena, izčrpana. Da bo iz teh posnetkov nastala razstava, sem se odločila že pred odhodom. Tako sem že vnaprej vedela, kakšne fotografije želim posneti. Nisem jih veliko, a naredila sem natančno takšne, kakršne sem želela. V Villo Emo se nisem šla učit, ampak ustvarjat, in še vedno sem zelo hvaležna za to izkušnjo. Vsem staršem sem tudi poslala fotografije njihovih otrok in še vedno ostajamo v stikih.

Povsem drugače je nastajalo *Brezčasno otroštvo*, ko je bilo lani razstavljenih 67 fotografij, na katerih je bilo 17 otrok iz

treh držav in prvič v njihovi družbi tudi živali. Bolj sproščeno, v daljšem časovnem razdobju, kajne?

Razstava je plod odličnega sodelovanja s Tatjano Pregl Kobe, ki ji je zelo všeč moj slog fotografiranja. Predlagala je galerijo Instituta Jožef Stefan, ki je izjemno prostorna in bi se v njej ena sama serija preprosto izgubila. Na voljo sem imela devet mesecev, da temeljito razmislim in pripravim več sklopov fotografij. Med drugim sem šla tudi na Poljsko, kjer so nastale fotografije otrok v družbi živali, npr. konj. Zadnje mesece pred razstavo pa sem še dopolnila kolekcijo s fotografiranjem v Sloveniji: portreti s starinskimi knjigami, kužki, piščančki, različnim cvetjem, prizori ob majhnem ribniku, v parku z violino …

Pravite, da vam oprema pomeni svojevrstno omejitev pri fotografiranju. Bi bila vaša pot kaj hitrejša, drugačna, če bi imeli na voljo najboljše, kar je na trgu?

Mislim, da gre za tisto večno željo po nadgradnji, fotografi razmišljamo o nakupu nove opreme vsaj na vsaka štiri leta. Sicer pa so moji najboljši posnetki nastali z zelo klasično opremo, veliko se jih čudi, ko povem, s katerim fotoaparatom in objektivom. Prepričana sem, da je bolj od vsake opreme pomembna pot, po kateri prideš do želene fotografije. Največ šteje energija, ki jo vložiš v priprave na posnetek, sam klik na sprožilec in tehnična oprema sta veliko manj pomembna. Resnično dvomim, da bi me lahko kaj potegnilo stran od otroških portretov. Bi lahko šlo hitreje? Najverjetneje ne, saj priprave – sploh na način, kot se jih lotevam sama – terjajo svoj čas. Zame je pot pomembnejša od končnega cilja, a če hodiš po pravi poti, tudi cilj ne izostane.

Kakšna je lahko ta pot, ste opisali v eni od izdaj društvenega glasila Fokus, ko ste predstavili zakulisje nastajanja serije *Praprotna vila*.

Veliko in rada govorim, pišem pa precej manj rada, a vseeno me občasno le prepričajo … Naši mojstri fotografije takšnih prispevkov ne potrebujejo, a verjetno so dobrodošli za mlajše člane in začetnike. Vsak ima svoj pristop in vedno je zanimivo spoznati kolegov sistem dela, vsi se učimo. Nastajanje *Praprotne vile* sem opisala že zato, da ga sama ne pozabim. Predstavila sem, kako sama razmišljam in kaj je tisto, kar kolekcijo naredi uspešno. Da pri ustvarjanju serije ne gre preprosto za zaporedne klike na sprožilec, ampak mora posnetke povezati zgodba, ki pa ne nastane tako hitro … Tudi pri sestavljanju kolekcije za mojstrski naziv je bilo podobno. Za mnenje o izboru 30 fotografij nisem prosila nikogar, čeprav imamo odlične mojstre, ki bi mi z veseljem pomagali in pokomentirali izbrane posnetke. Preprosto zato ne, ker imam poseben pogled na svojo fotografijo, in če bi upoštevala poglede drugih, to ne bi bila več jaz. Včasih mi je več različnih mnenj prineslo to, da sem začela dvomiti o sebi. Zdaj mislim, da je moja prednost ravno ta občutek za sestavljanje kolekcije, kar ne nazadnje potrjujejo tudi vse razstave. Zame je zelo pomemben vrstni red fotografij, ki sestavijo zgodbo.

Zadnja leta se preizkušate v vlogi žirantke. Kakšen je vaš pogled »od zunaj« na delo kolegov?

Prvič sem žirirala pred tremi leti, bila sem povsem brez izkušenj in v veliki negotovosti, kako se bodo moje ocene ujele z ocenami kolegov v žiriji. Seveda sem odločila po svoje in bila prijetno presenečena, ko smo potem pregledali ocene, saj je bil rezultat zelo podoben. Delo je sicer naporno, a me izjemno veseli. Fino je vnaprej pogledati celotno kolekcijo, da prepoznaš smer, slog in kakovost prejetih del. Sama upoštevam tehnične osnove, a enakovredno je zame pomembna zgodba. Odločitve vedno z veseljem argumentiram, ocen nikoli ne podeljujem na hitrico, brez premisleka ali na podlagi imen, saj se nekateri avtorji v Sloveniji prepoznajo kljub anonimnosti prijavljenih del. Naučila sem se potisniti subjektivni pogled čim bolj na stran in biti kolikor se da objektivna.

A še bolj pogosto kot ocenjevalka ste med ocenjevanimi … Zadnja leta se uvrščate med 10 najuspešnejših fotografov FZS, razstavljate na domačih in mednarodnih salonih fotografije, kjer ste osvojili že več kot 50 medalj in nagrad. Kaj pa je za vas dobra fotografija?

Dobra fotografija? Če gledam svoje, so dobre tiste, za katere sem sama prepričana o njihovi kakovosti in sporočilnosti. Na natečaje navadno pošiljam v temah portret, prosto črno-belo in prosto barvno. Nikoli se ne oziram na sestavo žirije in poglede žirantov na to, kaj je dobra fotografija. Upoštevam le lastne občutke in mnenje, zato sem zadovoljna, ker so večinoma tudi odzivi z druge strani pozitivni. Vsakič, ko dobim nagrado, se začudim in se je razveselim, res pa je, da sem vedno znova tudi iskreno začudena, če je moja fotografija spregledana. A tako pač je … Imam pa srečo, da je dobrih otroških portretov zelo malo in so v množici fotografij zato toliko prej in bolj opaženi. Konkurenca v pokrajinski fotografiji npr. je po moji oceni veliko hujša.

Kakšni pa so vaše želje, načrti in izzivi za naprej?

Konec januarja sem ustvarjala na Poljskem, kjer je spet nastalo nekaj izjemnih fotografij. V glavi imam razdelanih že kar nekaj projektov z otroškimi modeli za fotografiranje v Ljubljani, seveda z naravno svetlobo. Zagotovo bo nastala še kakšna razstava in svoje fotografije bom še pošiljala na natečaje. Čedalje bolj pa se vidim v vlogi žirantke in tudi v tem, da bi predajala svoje znanje vsem, ki jih to zanima. Ne vem, kam me bo zaneslo, a tudi pred leti si nisem predstavljala, da bom kdaj mojstrica fotografije.

Vsekakor pa bom svojo fotografsko pot sproti beležila in delila z drugimi na novi spletni strani www.bgs-photography.com.

Natasza, Poljska, januarja 2020

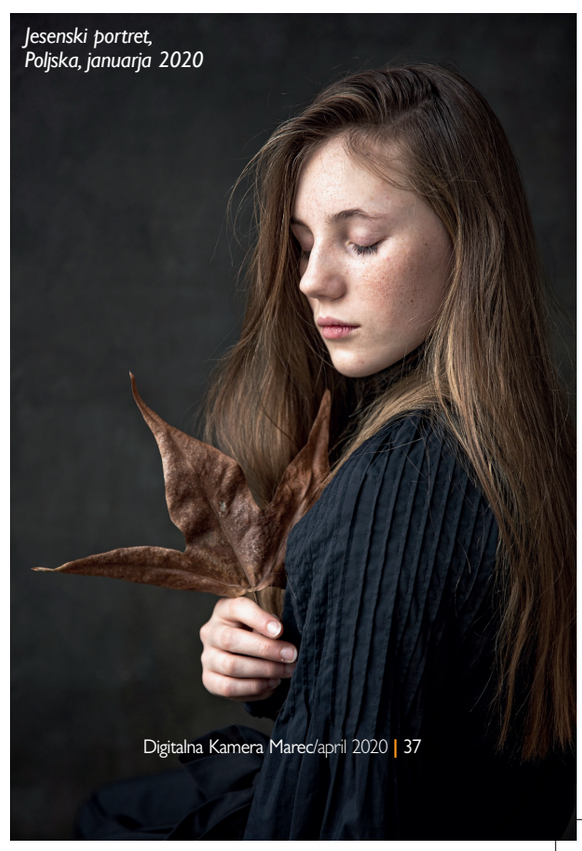

Jesenski portret, Poljska, januarja 2020